

Sisäministeriö, Maahanmuutto-osasto

Viite: SMDno-2017-1466/ 22.01.2018

Asia: Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esitysluonnoksesta turvatoimiksi Maahanmuuttovirastossa ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 83 §:n muuttamisesta

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitysluonnosta lapsen oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi laki turvatoimista Maahanmuuttovirastossa. Lain tarkoituksena on suojata Maahanmuuttovirastossa työskenteleviä henkilöitä erilaisilta vaaratekijöiltä, turvata työskentelyolosuhteita sekä suojata viraston omaisuutta. Laissa säädettäisiin turvatehtävissä työskentelevien turvatarkastajien toimivaltuuksista, jotka liittyvät henkilöllisyyden tarkistamiseen, turvatarkastukseen, henkilöntarkastukseen, esineiden haltuunottoon, pääsyn estämiseen, henkilön poistamiseen ja henkilön kiinniottamiseen.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että ehdotettava uusi laki on tarpeellinen, koska siinä säädettävät turvatehtävät liittyvät yksilön koskemattomuuteen ja liikkumisvapauteen, jotka ovat jokaisen perusoikeuksia. Kyse on Maahanmuuttoviraston työntekijöiden työskentelyolosuhteiden turvaamisesta ja heidän koskemattomuuden suojaamisesta ja toisaalta niiden henkilöiden oikeuksien turvaamisesta, joihin turvatehtävät kohdistuvat.

Maahanmuuttovirastossa asioi aikuisten ohella alaikäisiä eli alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Lapset ja nuoret voivat asioida joka itsenäisesti tai vanhempiensa tai muun henkilön, esimerkiksi sukulaisensa kanssa. Lapsilla ja nuorilla on yhtäläinen oikeus koskemattomuuteen ja liikkumisvapaus kuin aikuisillakin. On mahdollista, että joissain tilanteissa turvatoimia voidaan joutua kohdistamaan lapseen tai lapsen kanssa asioivaan aikuiseen. Lapsiin suoraan tai välillisesti kohdistuvissa turvatoimissa on noudatettava suurta varovaisuutta ja herkkyyttä, jotta lapsen henkinen ja/tai fyysinen hyvinvointi ei vaarannu.

Lapsiasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että ehdotettavassa laissa otetaan huomioon YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet ja Euroopan neuvoston ministerikomitean suuntaviivat lapsiystävällisestä oikeudenkäytöstä.¹ Turvatoimia toteutettaessa on huolehdittava erityisesti lapsen edun ensisijaisuudesta (lapsen oikeuksien sopimuksen 3(1) art), lapsen oikeudesta tulla kuulluksi (12 art) sekä lapsen oikeudesta suojeluun kaikenlaiselta kaltoinkohtelulta (19 art).

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan esitysluonnosta on täydennettävä siten, että lapsen oikeudet tulee otetuksi huomioon. Luonnokseen on lisättävä ainakin seuraavat asiat:

- **2 § Vähimmän haitan periaate.** Perusteluissa olisi kuvattava miten vähimmän haitan periaate varmistetaan, kun turvatoimi kohdistuu lapseen tai lapsen seurassa olevaan henkilöön, kun lapsi mukana tilanteessa.
- **6 § Turvatarkastajan koulutus.** Turvatarkastajalla, joka kohdistaa turvatoimia lapseen, on oltava koulutus lapsen kanssa toimimiseen. Maahanmuuttoviraston on varmistettava, että ostopalveluna hankittavat turvapalvelut tuottavalla yrityksellä on riittävästi turvatarkastajia, joilla on riittävät tiedot ja taidot lasten kanssa toimimiseen.
- **Säännökset turvatoimista 7 § - 14 §.** Jokaisen säännöksen kohdalla olisi perusteluissa otettava kantaa, voidaanko kyseinen turvatoimi kohdistaa lapseen, ja jos voidaan, millä tavoin toimitaan. Lisäksi kantaa olisi otettava tilanteisiin, joissa lapsi on turvatoimen kohteena olevan henkilön seurassa. Perusteluissa olisi kiinnitettävä erityistä huomioita lapsen edun toteutumiseen.
- **Lapsivaikutusten arviointi.** Arvioinnissa on selvitettävä muun muassa seuraavia kysymyksiä ja kuvatta luonnokseen arvioinnin tulokset. Miten säädöksessä ehdotettavat turvatoimet tulevat vaikuttamaan Maahanmuuttovirastossa asioiviin lapsiin? Arvio siitä, kuinka suureen määrään lapsia turvatoimia tullaan kohdistamaan? Kuinka usein ja millaisissa tilanteissa turvatoimia kohdistetaan lapsiin? Kuinka usein ja millaisissa tilanteissa lapset välillisesti ovat turvatoimien kohteena tai joutuvat niitä todistamaan? Millaisia tukitoimia ja miten paljon turvatoimien kohteeksi suoraan tai välillisesti joutuneet lapsen tarvitsevat? Lisäksi lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia arvioidaan jälkikäteen. Tämän yhteydessä on tärkeää, että myös lapset arvioivat turvatoimien toimivuutta.

Jyväskylässä 27.2.2018

Tuomas Kurttila
lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
lakimies, lapsiasiavaltuutetun toimisto

---

¹ Ks. erityisesti Lapsiystävällisen oikeudenkäytön suuntaviivat, s.17-19 ja s. 20-25.